

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibvs Cvram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorvm, 1609

12. Cap. De Quinto præcepto. Non occides.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

lutem tam spiritualement, quàm corporalem, si vident ambulare per vias vitiorum non corrigunt, castigant, & in disciplina continent: Si contra iusta vota castitatis cogunt, aut inducunt ad coniugium: Eadem est ratio, si filios blanditijs, dolis, aut minis cogunt, ad religionem. Concil. Trident. sess. 25. cap. 7. de regularibus. Idem est iudicium si parentes filios exponunt inanis, hospitalibus, aut locis publicis sine necessitate: aut si mater infantem proprio lacte non nutriat, aut per nutricem negligat lactare. Quando enim iusta causa subest, mater potest tradere alteri infantem lactandum alias veniale peccatum committit.

Continetur quoque hoc præcepto mutua obligatio Domini & serui, Præceptoris & discipuli, Magistratus vtriusque & subditorum, Vxoris & mariti, ouium & Pastoris, de quibus Nauarr. ad longum.

CAPVT XII.

DE QVINTO PRAECEPTO.

Non occides.

HOc præcepto non solum prohibetur homicidium externum: aut quodcunq; corporale proximi nocumentum, sed etiam interior actus voluntatis occidendi, aut damnum

Matth. 5.

num corporale inferendi. Dicitur est, ait Christus antiquis, non occides, ego autem dico vobis. Omnis, qui irascitur fratri suo reus erit, &c. Deinde hoc præcepto prohibita est omni iniusta occisio, quæ deuiat à recta ratione, &

Quid nomine homicidij intelligatur.

lege naturali. Nomine autem homicidij intelliguntur omnis truncatio, mutilatio, verberatio, notabilis in corpore læsio, alijque actus qui tendunt in nocumentum salutis corporalis proximi. Tandem hoc præcepto non vetitur occisio, quæ committitur publica auctoritate: Non enim sine causa potestas gladium portat, sed ad vindictam malorum, vt Apollolus scribit. Quando dicitur. Non occides, prohibetur etiam occisio sui ipsius: Neque enim aliud, Augustinus dicit, quàm hominem occidit, qui seipsum occidit. De hac materia loquitur S. Thom. 2. 2. quæst. 64.

Rom. 13.

Casus in quibus priuat a persona potest occidere.

Moderamen inculpatæ tutela quid sit.

PRIMO. In defensionem propriæ vitæ cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt iunt. Moderamen autem inculpatæ tutelæ est, quando quis in tantum facit, quo omisso violentia repelli non potest: & in hoc casu attendendum, ne inuadens iustam habeat causam, quia tunc non liceret se defendere. Huiusmodi defensio non solum licita laicis, sed etiam clericis, contra quosdam qui distinguuntur

inter laicum & clericum, quia est iuris naturæ, ut quisque vitam suam defendat. De hac latissimè tractamus in cōment. de iniurijs & damno dato, cap. 1. q. 5.

Secundo, In defensionem rerum suarū cum dicta tamen moderatione. Exod. 22. Si effringens fur domum, siue suffodiens inuentus fuerit, & accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 7. in argum. Sed contra S. Antonin. in 3. part. tit. 4. cap. 3. §. 2. Sotus lib. 5. de iustit. & iure. q. 1. art. 8. Caiet. 2. 2. q. 64. art. 7. Obseruan- *Nauarr. in Manuali. c. 15. num. 2. & seq.*

Tertio. Pro defensione honoris etiam licet occidere cū iusto moderamine. Sotus loc. cit. Caietan. in summa verb. excommunicatio cap. 10. Nauarr. in Manual. Confes. cap. 15. nu. 4. & alij alibi. Et licet hæc doctrina multorum DD. sit, tamen non est admodum tuta in conscientia, ut nos post alios latè ostendimus in d. comment. c. 1. q. 6. conclus. 8.

Quarto. Pro defensione amicorum, parentum, & proximi, cap. Si verò. de sentent. excomm. & DD. ibidem. & 23. q. 3. cap. non in inferenda.

Quinto. Licitum est mulieri occidere pro conseruatione propriæ virginitatis, quando ali-

aliquis ei vim vult inferre, quādo alia via conseruare non potest. Caietan. loc. cit. Anton. 2. part. tit. 7. cap. 8. & alij alibi. In his casibus occidens potest peccare, si ex odio aut privata vindicta alium intendat occidere, & non tantum se defendere. Intentio defensionis debet esse per se: occisionis autem per accidens, Thom. loc. cit. art. 7.

An liceat marito vxorem in adulterio depraheſam occidere, & ipsum adulterum?

CIVILIBVS legibus hoc permissum est propter doloris grauitatem, quem tunc perferre molestissimum est: vt habetur L. Grachus. C. ad Legem Iuliam, de adult. & L. Marito. ff. eodem tit. Sed his non obstantibus certissimum & receptissimum est, talem peccare contra præceptum, Non occides, & in foro conscientia homicida iudicatur. Sancti Thom. in 4. senten. d. 37. quæst. 2. ad prim. Palud. & alij in ead. d. Syluest. in verb. Homicidium. 1. quæst. 2. Felin. in cap. Si verò 1. de senten. excommun. Panormitan. in cap. Veniens de spons. Nauarr. in Manuali Confess. cap. 15. nu. 4. & post plures latè. Couarr. de matr. 2. part. 7. à nu. 15. & hæc est communis doctrina, & patet. 33. q. 2. cap. Inter hæc. Vbi ex Nicolao Papa dicitur, quod sancta Dei Ecclesia mundania non constringitur legibus, gladium non habet

habet nisi spiritualem, quo non occidit, sed vivificat.

Casus in quibus peccatum committitur contra hoc præceptum, ut de similibus possit sumi iudicium.

PRIMVS. Omnis occidens, mutilans, vulnerans, aut talia procurans, consentiens, aut aliquo modo, ex nouem supra dictis concurrens, nisi fiat pro defensione modo iam posito.

Secundus. Qui deliberatè alicuius mortem exoptat, ut in officio, vel loco eius succedat. Non est tamen peccatum desiderare mortem alicuius pernitiosi, qui plurimum mali Reipubl. Christianæ adfert, ut respubl. tali peste liberetur, ac pace fruatur.

Tertius. Qui sanus mente cum deliberatione ex passione, aut impatientia optat sibi mortem, aut membri mutilationem: Si quis autem desiderio cœlestis beatitudinis captus, optat dissolui & esse cum Christo, exemplo Pauli: vel ut liberetur ex hoc seculo nequam, ne Deum offendat: vel ne iniurias diuinæ Maiestati illatas videat, non peccat, imò huiusmodi sunt actus charitatis.

Quartus. Qui se tradit in periculum probabile vitæ absque iusta causa, & urgente necessitate: vel est causa, quod alius simili periculo se exponat.

Z *Quin-*

Quintus. Qui vitam sibi abbreviat per opera indiscretionis, si animadvertat, aut animadvertere debeat: aut casu fortuito aliquem mutilat, percutit, aut occidit præter intentionem, si fuit in culpa, nec eam adhibuit diligentiam, quam debebat: Sic si quis percutiat mulierem gravidam peccat, si inde sequatur abortus: aut etiam ipsa mulier gravis, si impotunis operibus, aut inordinatis actibus casus sit etiam mortis infantis necdum nati. Sic medicus qui ex negligentia est causa mortis, aut quia adhibet nociua medicamenta: aut quæ valetudini contraria, non prohibet.

Sextus. His possumus addere matres, nutrices, vel alias personas, quæ in lectum secum infantem recipiunt tenellum, ne freat, vel alia ex causa, & ex negligentia suffocant, vel ita constringunt, ut moriatur.

Septimus. Qui tenentur, & non remouent ea, ex quibus sequuntur homicidia: Sic homicidia imputantur dominis & officialibus, quando sinunt homicidas grassari, vel dissimulant non puniendo.

De Bello, & occisione, qua committitur in bello.

*3. Tho. 2. 2.
q. 40. art. 1.*

AD iustitiam belli tria requiruntur. Auctoritas principis, cuius mandato bellum gerendum est, iusta bellandi causa, & Recta bellantium intentio.

No-

Nomine principis intelliguntur Papa, Imperator, Rex, Respublica, aut ciuitas, quæ alteri non subest, vel Dominus non habens superiorem.

Quæ ad iustitiã belli requirantur.

Causæ iustæ sunt defensio innocentium, iusta punitio nocentium, & rebellium, vindictio iniuriæ magnæ, aut repetitio iniustæ ablatorum.

Causæ belli iusti.

Intentio bellantium esse debet principalis, ut pax acquiratur, bonum Reipubl. promoveatur: aut malum euitetur.

Si in bello desint auctoritas principis, & causæ iustæ, nascitur obligatio restitutionis, si homicidia & damna committantur: quia tunc peccatum committitur contra iustitiam: Si autem recta intentio desideretur, peccatum tantum committitur, quia charitas Christiana læditur.

An milites teneantur examinare causam iustam belli?

QUANTUM ad principes, certissimum est, quod omni seposito humano affectu, tenentur examinare iustitiam causæ in consilijs antequam bellum indicant. Sed milites in duplici possunt esse genere, qui bellum sequuntur: aut subditi principis bellum gerentis: aut non.

Si constat cunctis causam belli esse iniustam, neque subditi, neque alij possunt sequi bellum:

Z . 2

bellum:

bellum: quia magis obediendum Deo, quam hominibus. Si autem dubia causa belli cognoscatur. Milites subditi principi gerenti bellum, non tenentur examinare causam, sed ratione obedientiæ excusantur, capit. Quid culpatur. 23. quæst. 1. ex Augustino. In hoc autem casu milites conducti, non subditi, non possunt militare, si causa sit dubia: quia Dominus non habet potestatem eis præcipiendi, & ipsi non tenentur obedire. De hac materia legendi Francisc. Victoria in relectione de iure belli, Syluester, Angelus, Caietanus, & alij in verb. Bellum. Et nos latius alijs in comment. cap. 8. quæst. 1. & 2. de iniurijs & damno dato.

Nunc tota materia belli per conclusiones resoluenda; quarum sit.

Prima Conclusio. In bello iusto licet omnia facere, quæ sunt necessaria ad defensionem boni publici: quia bonum publicum est finis belli.

Secunda. In bello iusto licet interficere directè nocentes, indirectè etiam innocentes. Interficiuntur indirectè innocentes, quando non cognoscuntur: vel sunt in ciuitatibus, & magnis tormentis tanguntur: quia aliàs bellum consistere non posset.

Tertia. In ipso actuali conflictu durante pugna, vel defensione, si bellum sit iustum, licet indifferenter omnes occidere contra pugnantem.

Quarta

Quarta. Nunquam licet per se, & ex intentione interficere innocentes. Exod. 23. Infontem & iustum non occides. Deut. 20. mandatur filiis Israël, vt cum vi ceperint ciuitatem, parcant mulieribus, & paruulis.

Quinta. Parta victoria, & rebus iam compositis, quando necessarium est ad vindicandam iniuriam, vel ad parandam pacem, & securitatem, licitum adhuc est interficere nocentes: hoc tamen non est licitum priuatis militibus, nisi fiat auctoritate principis, patet ex causis & sine belli.

Sexta. In bello iusto mobilia hostium bona sunt occupantium, & capientium. S. Thom. 2. 2. quæst. 66. artic. 8. ad 1. Adrian. in quæst. de reſtitut. in quæst. de bello. Sylueſter in verb. Bellum. §. 1. & 9.

Victoria in relectio. d. num. 5. Huic accedit, quod in iusto bello licitum est aliquando ad deterrendos hostes: vel ad accendendum militum animos, militibus ciuitatē dare in prædam. Sylueſt. loc. cit. §. 10. & Victoria. Nullo modo tamen militibus licitum est, sine auctoritate principis, cuius mandato bellum geritur prædas agere, aut incendia facere: quia cū non sint iudices, sed executores tantum, sententiam iudicis expectare debent.

Septima. Si bellum commodè geri potest absque ſpoliatione, & damno agricolarum, & aliorum innocentum, non licet eos ſpoliare.

Syluefter in verb. bellum. 1. §. 10. & Victoria
num. 40.

Octaua. In bello iusto licet aucupari ex bonis hostium expensas belli, & omnia damna iniuste ablata: quia ad omnia illa tenentur hostes, qui damna intulerunt.

Nona. In bellis iustis licitum est ut in insidijs modo non dicatur falsum, aut violetur promissum, sed occultentur consilia, & stratagemata ponantur. S. Thom. 2. 2. quæst. 40. art. 4. ex August. li. 83. qq. quæst. 10. sic dicente. Cum iustum bellum suscipitur: Vtrum aperte pugnet aliquis; an ex insidijs, nihil ad iustitiam interest. Iosue 8. Dominus mandauit, ut insidias poneret habitatoribus ciuitatis Hai.

His breuibus compræhensa est materia de bello.

*Quid sit
duellum.*

Ad bellum referre possumus duellum, quod est pugna duorum, siue singulare certamen, quando vnus indicit, & alter acceptat. Nec solum est duellum, quando vnus contra vnum, quamuis nomen huic conueniat, sed etiam quando tres contra tres, vel sex contra sex, &c. Duellum est grauissimum peccatum, ut patet capit. 2. de clerico pugnante in duello, & Concil. Trident. sess. 25. capit. 19. de reformat. Ponuntur autem duo casus, in quibus potest esse licitum. Primus quando Rex quispiam iustum habet belli causam, sed non est potens, ut valeat gerere bellum. Secundus quando aliquis falso

*Duellum
potest esse
licitum in*

falsò accusatus, se interimendum prouidet, *duobus ca-*
 vel iniuste aliquod membrum amputandum, *sibus.*
 nisi duellum acceptet. Caietan. 2. 2. quæst. 95.
 art. 8. Nauarr. in Manuali, & cap. 11. num. 39. &
 cap. 15. numer. 9. Qui duellum commiserint
 sunt excommunicati, & si in duello è viuis de-
 cesserint, perpetua carere debent sepultura, &
 puniri vt homicidæ. Alias similes graues pœ-
 nas Concilium Triden. loc. citat. decernit in
 tales.

CAPVT XIII.

DE SEXTO PRÆCEPTO.

Non machaberis.

MACHIA græcè, latinè dicitur adulteri-
 um. Prohibetur autem principaliter a-
 dultorium viri, quoniam vir est fortior ad re-
 sistendum, vt tradit Augustin. in lib. de adulte-
 rinis cõiugijs, debetque vxorem sua virtute
 vincere & exemplo regere. Alia est causa, vt
 refrenetur multorum virorum peruersitas,
 qui aliquando omni verecundia deposita for-
 nicantur, & de sua incontinentia gloriantur.

Prohibetur hoc præcepto nomine adulte- *Quid sub*
 rij, omnium consensu, omnis inordinatus & *adulterio*
 illicitus concubitus, tam quo ad actus exte- *prohibea-*
 tiores, quam interiores, de quibus supra di- *tur.*

Z 4

Etum